Vysoká škola ekonomická v Praze

Fakulta financí a účetnictví

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2007 **Miroslava BRZOVÁ**

Vysoká škola ekonomická v Praze

Fakulta financí a účetnictví

Katedra Veřejných financí

Studijní obor Zdanění a daňová politika

Komparace základu daně z příjmů fyzických osob a vyměřovacího základu sociálního pojistného v České a Slovenské republice

Autor bakalářské práce: Miroslava Brzová

Vedoucí bakalářské práce: Doc. Ing. Alena Vančurová, Ph.D.

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že bakalářskou práci na téma Komparace základu daně z příjmů fyzických osob a vyměřovacího základu sociálního pojistného v České a Slovenské republice jsem vypracovala samostaně a s veškerou použitou literaturou s další prameny jsem řádně označila a uvedla v přiloženém seznamu.

Poděkování:

Děkuji doc. Ing. Aleně Vančurové, Ph. D. za vstřícnou pomoc při psaní mé bakalářské práce.

V Praze, dne 1.ledna 2008 Miroslava Brzová

Obsah

Úvod ... 1
1. Sociální pojištění ... 3
1.1. Subsystémy sociálního pojištění ... 3
1.2. Vznik a zánik sociálního pojištění ... 4
1.3. Zaměstnanci a zaměstnavatelé ... 4
1.3.1. Vyměřovací základ v ČR ... 6
1.3.2. Vyměřovací základ v SR ... 7
1.3.3. Příležitostná zaměstnání v ČR ... 8
1.3.4. Nepravidelné výpomoci v ČR ... 9
1.3.5. Odměny za práci členů družstev a společníků kapitálových společností v ČR ... 9
1.4. Osoby samostatně výdělečně činné ... 9
1.4.1. Účast na sociálním pojištění ... 10
1.4.2. Vyměřovací základ ... 12
1.5. Osoby bez zdanitelných příjmů v ČR ... 15
1.6. Osoby, za které je plátcem pojistného stát v ČR ... 15
2. Daň z příjmu fyzických osob ... 16
2.1. Poplatník ... 16
2.2. Předmět daně ... 16
2.3. Osvobozené příjmy ... 17
2.4. Zdanitelné příjmy ... 17
2.5. Dílčí základy daně ... 18
2.5.1. Dílčí daňový základ příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky ... 18
2.5.2. Dílčí daňový základ z podnikání a jiné samostatně výdělečné činnosti ... 19
2.5.3. Dílčí daňový základ z kapitálového majetku ... 21
2.5.4. Dílčí daňový základ příjmy z pronájmu ... 22
2.5.5. Dílčí daňový základ ostatní příjmy ... 22
2.6. Nezdanitelné části základu daně ... 23
2.6.1. Česká republika ... 24
2.6.2. Slovenská republika ... 26
3. Komparace ... 28
Závěr ... 33
Seznam použité literatury a pramenů ... 35
Seznam tabulek ... 35

Úvod

Od vzniku samostatné České a Slovenské republiky (dále jen ČR a SR) se zdanění v obou zemích výrazně vyvíjelo. K početným legislativním změnám v této oblasti dochází každým rokem. Kromě legislativních rozdílů mezi zeměmi existuje i různá legislativní úprava mezi sociálním pojištěním a daní z příjmu fyzických osob a taktéž mezi zaměstnanci, osobami samostatně výdělečně činnými (dále jen OSVČ) atd.

Podle mého názoru je zákon o dani z příjmů jedním z nejkomplikovanějších daňových zákonů a to jak v ČR tak SR. Aby tato komparace nebyla velice komplikovaná a především rozsáhlá, budu se soustředit převážně na vyměřovací základ a základ daně u zaměstnanců a OSVČ.

Za cíl si kladu zjistit způsob konstrukce vyměřovacího základu sociálního pojistného a daňového základu daně z příjmů fyzických osob. Tohoto cílu chci dosáhnout zmapováním české a slovenské daňové legislativy. K dosažení stanoveného cílů využívám popisnou analýzu, ale taktéž kvalitativní komparativní analýzu (například při porovnávání subsystémů sociálního pojištění) a výjimečně i kvantitativní analýzu (například v případě porovnávání výše paušálních výdajů). Podle doby sledování jevu se jedná o průřezové zkoumání, protože se zaměřuji na popis daňové legislativy roku 2007.

Svoji práci jsem zahájila metodou sběru relevantních informací a jejich třídění. Využívám tady jak metodu pozorování, tak i metodu srovnávaní. Metodou pozorování chci zjistit skutečný stav sledovaného jevu v ČR a SR. Následně zjištěné údaje srovnávám mezi oběmi zeměmi. Jedná se o srovnávání prostorové.

Pro přehlednost jsem tuto práci rozdělila do tří kapitol. V první z těchto kapitol se věnuji problematice sociálního pojištění. Začínám ji popisem sociálního pojištění obecně. Vysvětlením, které subsystémy spadají do sociálního pojištění v ČR a SR. Dále se pak věnuji podrobněji zaměstnancům, osobám samostatně výdělečně činným a stručně zmíním ostatní plátce pojistného. V druhé kapitole rozebírám daň z příjmu fyzických osob. I tady vysvětlím nejdřív základních pojmy, jako je například poplatník daně nebo předmět daně. Dále zmiňuji příjmy vstupující do základu daně a příjmy, které jsou naopak ze základu daně vyňaty. Dále zdůrazňuji, které příjmy jsou osvobozené. Jelikož druhů příjmů, jež podléhají této dani je mnoho, zákonodárci rozdělili základ daně do několika dílčích daňových základů. Těmto základům se budu věnovat primárně z hlediska zaměstnanců a OSVČ. Poslední kapitola

obsahuje komparační analýzu, kde prezentuji výsledky této práce. Komparace pozůstává z porovnání vyměřovacího základu se základem daně a z porovnání obou zemí navzájem.

1. Sociální pojištění

1.1. Subsystémy sociálního pojištění

Cílem sociálního pojištění je snížení rizika plynoucího z určitých situací jako například snížení rizik plynoucích z dlouhodobé a krátkodobé pracovní neschopnosti, ztráty zaměstnání, neschopnosti pokrýt výdaje na zdravotní péči. U sociálního pojištění se výrazně projevuje princip solidarity, který je založen na solidárním přispívaní do systému lidmi zdravými a pracujícími atd. pro lidi nemocné, práce neschopné a chudé. Jeden z rozdílů mezi sociálním pojištěním v ČR a SR spočívá ve vymezení subsystémů, které pod sociální pojištění spadají.

Subsystémy sociálního pojištění v ČR

- Veřejné zdravotní pojištění
- Sociální zabezpečení
    - Nemocenské pojištění
    - Důchodové pojištění
    - Státní politika zaměstnanosti

Veřejné zdravotní pojištění slouží k pokrytí výdajů na zdravotní péči pojištěnců. Cílem nemocenského pojištění je pomoc v krátkodobé pracovní neschopnosti. Důchodové pojištění pomáhá v případě dlouhodobé pracovní neschopnosti a to zejména v případě invalidity a stáří. A na konec státní politika zaměstnanosti podporuje osoby, které se momentálně ocitli v nezaměstnanosti.

Subsystémy sociálního pojištění v SR

- Nemocenské pojištění
- Důchodové pojištění
- Pojištění v nezaměstnanosti
- Úrazové pojištění
- Garanční pojištění
- Rezervní fond solidarity

Pojistné plnění u nemocenského, důchodového pojištění a pojištění v zaměstnanosti je velice podobné české legislativě. Za zmínku proto stojí vzpomenout poslední tři subsystémy nakolik se tohoto účastní pouze zaměstnavatel a to ve formě příspěvků vypočtených z vyměřovacího základu zaměstnance. Úrazové pojištění vzniklo pro případ poškození zdraví

nebo úmrtí jako důsledek pracovního úrazu nebo choroby z povolání a nahradilo zákonné pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úraze a chorob z povolání. Úrazové pojištění je povinné pojištění zaměstnavatele, které ho má ochraňovat před rizikem ekonomické zátěže v případě jeho odpovědnosti za škodu vzniklou v důsledku pracovního úrazu nebo choroby z povolání jeho zaměstnance. Proto, na rozdíl od nemocenského pojištění a důchodového pojištění, je povinné úrazové pojištění vázané pouze na zaměstnavatele. Garanční pojištění je pojištění pro případ platební neschopnosti zaměstnavatele na uspokojování nároků zaměstnance a na úhradu příspěvků na starobní důchodové spoření nezaplacených zaměstnavatelem do základného fondu příspěvků na starobní důchodové spoření. Rezervní fond solidarity také spravuje sociální pojišťovna. Příspěvky na starobní důchodové spoření, které nezaplatil zaměstnavatel, se hradí z tohoto fondu.

Zdravotní pojištění není součástí sociálního pojištění v SR, proto mu v následujícím textu nebudu věnovat velkou pozornost.

1.2. Vznik a zánik sociálního pojištění

Sociální pojištění v obou zemích vzniká dnem nástupu do zaměstnání a zaniká dnem ukončení zaměstnání. Sociálního pojištění se v ČR i v SR účastní zaměstnanci, zaměstnavatelé a OSVČ.

Zdravotního pojištění se v ČR povinně účastní osoby, které mají trvalý pobyt na území ČR a také osoby, které nemají trvalý pobyt na území ČR ale jsou zaměstnanci zaměstnavatele, který má sídlo na území ČR. Ke vzniku zdravotního pojištění dochází narozením, dnem kdy se osoba bez trvalého pobytu v ČR stala zaměstnancem anebo dnem kdy byl této osobě přidělen trvalý pobyt. Účast na zdravotním pojištění zaniká úmrtím, dnem kdy osoba bez trvalého pobytu přestala být zaměstnancem anebo ukončením trvalého pobytu na území ČR. Veřejného zdravotního pojištění se účastní větší okruh osob než sociálního zabezpečení v ČR. Těmito osobami jsou zaměstnanci a zaměstnavatelé, OSVČ, stát a osoby bez zdanitelných příjmů.

Příjmy ze sociálního pojištění jak v ČR, tak v SR představují významný zdroj příjmů veřejných rozpočtů.

1.3. Zaměstnanci a zaměstnavatelé

Zaměstnavatelem se pro účely sociálního pojištění v ČR rozumí právnická nebo fyzická osoba, která zaměstnává alespoň jednoho zaměstnance.

Zaměstnancem se pro účely sociálního pojištění ČR a SR rozumí osoby, které jsou činné v takovém pracovněprávním vztahu, který zakládá účast na nemocenském pojištění. Za nejčastější lze uvést

- osoby v pracovněprávním poměru
- osoby činné na základě dohody o pracovní činnosti
- členové družstev pokud vykonávají práci pro toto družstvo
- poslanci poslanecké sněmovny, senátoři senátu parlamentu a další.

Zaměstnavatel v slovenském zákoně o sociálním pojištění je definován obdobně. Je jím fyzická nebo právnická osoba, ke které je fyzická osoba v pracovně právním nebo jiném zaměstnaneckém poměru, jestliže má sídlo nebo trvalý (přechodný) pobyt na území SR. Zaměstnavatelem pro účely úrazového a garančního pojištění se rozumí i fyzická nebo právnická osoba, pro kterou vykonávají fyzické osoby práci na základě dohod o provedení práce.

Během pracovního nebo jiného zaměstnaneckého poměru v SR může dojít k přerušení povinného pojištění a to v následujících případech kdy zaměstnanec[1]

- čerpá volno bez náhrady mzdy
- má neomluvenou nepřítomnost v práci
- je ve výkonu vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody
- čerpá rodičovskou dovolenou
- ošetřuje člena rodiny a ošetřování přesáhne 10 dní
- překročí 52 týdnů dočasné pracovní neschopnosti
- je dlouhodobě uvolněný z pracovního poměru na výkon veřejné funkce

Zaměstnavatel a zaměstnanec v SR nejsou povinní platit pojistné na nemocenské pojištění, důchodové pojištění a pojištění v nezaměstnanosti v období, kdy se mu poskytují:

- mateřské dávky
- od 1. do 10. dne ošetřování fyzické osoby
- během vojenské služby a během dočasné pracovní neschopnosti do 52 týdnů.

V těchto případech nemusí zaměstnavatel platit pojistné ani na garanční pojištění a na rezervní fond solidarity.

[1] Z hlediska povinného nemocenského pojištění, povinného důchodového pojištění a povinné účasti na státní politike zaměstnanosti

1.3.1. Vyměřovací základ v ČR

Základní pravidla pro výpočet vyměřovacího základu zaměstnanců jsou velmi podobné pro všechny subsystémy. Pouze u veřejného zdravotního pojištění se vyskytují kromě toho limity a to v podobě minimálního vyměřovacího základu. Vyměřovacím základem se rozumí úhrn příjmů, které jsou předmětem daně z příjmů fyzických osob a nejsou od této daně osvobozeny a zaměstnavatel mu tyto příjmy zúčtoval v souvislosti se zaměstnáním, které ukládá účast na nemocenském nebo důchodovém pojištění. Příjmy zaměstnance rozdělujeme do dvou skupin. První skupinu tvoří příjmy přímo související s výkonem zaměstnání. Tyto příjmy musí být všechny zahrnuté ve vyměřovacím základě, avšak zákon taxativně vymezuje výjimky. Druhou skupinu tvoří příjmy související se zaměstnáním neboli s trváním či existencí zaměstnání. Tyto příjmy se do vyměřovacího základu právě naopak nezahrnují, zákon pouze vyjmenovává výjimky.

Do vyměřovacího základu zaměstnance se nezahrnují

- náhrady škody podle zákoníku práce
- odstupné a další odstupné, odchodné a odbytné
- odměny podle zákona o vynálezech a zlepšovacích návrzích
- jednorázová sociální výpomoc
- plnění poskytnutá po skončení zaměstnání (např. životní jubileum)
- příjem zaměstnance za používání motorového vozidla na pracovní a soukromé účely
- odměny za využívání průmyslových práv

Minimální vyměřovací základ

Minimálním vyměřovacím základem pro zdravotní pojištění je minimální mzda. Nedosahuje-li vypočtený vyměřovací základ minimální mzdy, použije se minimální vyměřovací základ.

Minimální vyměřovací základ neplatí pro

- osoby s těžkým tělesným, mentálním anebo smyslovým postižením
- osoby, které dosáhli věk potřebný pro nárok na starobní důchod
- osoby celodenně osobně pečující o jedno dítě do 7 let nebo o dvě děti do 15 let
- osoby současně vykonávající samostatnou výdělečnou činnost a platí alespoň z minimálního vyměřovacího základu pro OSVČ

- osoby, za které je plátcem pojistného stát

Pokud tyto skutečnosti trvají po celé rozhodné období, potom vyměřovacím základem je jejich skutečně dosažený příjem.

Minimální vyměřovací základ je možné snížit o poměrnou část, pokud:

- zaměstnání netrvalo celé rozhodné období
- zaměstnanci bylo poskytnuto pracovní volno pro osobní překážky v práci
- zaměstnanec se stal v průběhu měsíce osobou, za kterou je plátcem pojistného stát nebo osobou s těžkým tělesným, mentálním nebo smyslovým postižením nebo osobou, která dosáhla věk potřebný pro nárok na starobní důchod nebo osobou celodenně osobně pečující o jedno dítě do 7 let nebo o dvě děti do 15 let

Pokud vyměřovací základ zaměstnance pro veřejné zdravotní pojištění je nižší než minimální vyměřovací základ, je zaměstnanec povinen prostřednictvím svého zaměstnavatele tento rozdíl doplatit ve výši 13.5% zdravotní pojišťovně. Vyměřovací základ zaměstnavatele je úhrn vyměřovacích základů zaměstnance.

1.3.2. Vyměřovací základ v SR

Vyměřovací základ zaměstnance je příjem zaměstnance za vykonanou práci, který podléhá dani z příjmů fyzických osob, příjem zaměstnance který nepodléhá dani z příjmů fyzických osob, protože tomu zamezují předpisy o zamezení dvojího zdanění a podíl na zisku vyplacený obchodní společností nebo družstvem zaměstnancům bez účasti na základním jmění této společnosti nebo družstva. Do vyměřovacího základu zahrnujeme také příjmy jako náhrada mzdy za dovolenou nebo státní svátek a náhrada mzdy při překážkách v práci.

Do vyměřovacího základu se nezahrnují: odstupné, odchodné, cestovní náhrady, výnosy z kapitálových podílů nebo obligací, náhrada za pracovní pohotovost, příspěvky ze sociálního fondu, které platí zaměstnavatel za zaměstnance, příjem zaměstnance za využívaní motorového vozidla na služební a soukromé účely, odměny za využívaní průmyslových práv, odměny při životních a pracovních jubileích a při odchodech do starobního důchodu a plnění poskytovaná zaměstnavatelem zaměstnanci ze zisku po zdanění, který má účast na základním jmění společnosti.

Minimální vyměřovací základ

Vyměřovací základ zaměstnance musí dosáhnout minimálně výši platné minimální mzdy s výjimkou

- zaměstnance, který pobírá invalidní důchod přiznaný z důvodu poklesu schopnosti vykonávat výdělečnou činnost nejvíce o 70% a mladistvého zaměstnance staršího jak 16 let, jehož vyměřovací základ tvoři nejméně 75% minimální mzdy
- zaměstnance, který pobírá invalidní důchod z důvodu poklesu schopnosti vykonávat výdělečnou činnost o více než 70%, pakliže jde o zaměstnance mladšího než 18 let a staršího než 16 let je-li invalidní, jehož vyměřovací základ tvoří nejméně 50 % minimální mzdy
- suma příjmů odpovídající kratšímu pracovnímu času
- suma pracovní odměny osob ve výkonu vazby
- suma náhrady mzdy poskytnutá v případě překážek v práci na straně zaměstnavatele

Maximální vyměřovací základ

Maximální vyměřovací základ zaměstnance je definován pro

- důchodové pojištění a pojištění v nezaměstnanosti jako 3 násobek 1/12 všeobecného vyměřovacího základu, který je platný v tomto období
- nemocenské pojištění jako 1.5 násobek 1/12 všeobecného vyměřovacího základu, který je platný v tomto období

Vyměřovací základ zaměstnavatele je i úhrn vyměřovacích základů zaměstnanců.

Maximální vyměřovací základ zaměstnavatele

- do rezervního fondu solidarity odpovídá 3 násobku 1/12 všeobecného vyměřovacího základu, který je platný v tomto období
- na garanční pojištění odpovídá 1.5 násobku 1/12 všeobecného vyměřovacího základu, který je platný v tomto období, do tohoto vyměřovacího základu se zahrnují i příjmy z dohod o provedení práce
- na úrazové pojištění není stanoven, do tohoto vyměřovacího základu se zahrnují i příjmy z dohod o provedení práce.

V závěru této kapitoly bych ráda připomněla výkon práce v ČR, který nezakládá účast na nemocenském pojištění. Jedná se o příležitostná zaměstnání, nepravidelné výpomoci a odměny za práci členů družstva a společníků kapitálových společností.

1.3.3. Příležitostná zaměstnání v ČR

Příležitostním zaměstnáním se rozumí

- nahodilé jednorázové zaměstnání, které nemělo trvat déle a ani netrvalo déle než sedm kalendářních dnů po sobě jdoucích
- pracovní činnosti malého rozsahu, kdy započitatelný příjem nedosahuje víc než 400 Kč za kalendářní měsíc

Pokud je porušena jedna z těchto podmínek, toto zaměstnání ukládá účast na nemocenském pojištění.

1.3.4. Nepravidelné výpomoci v ČR

Osoby v pracovním poměru vykonávající sjednané práce a zároveň je vykonávají jen občas a ne pravidelně podle potřeb zaměstnavatele. Účast na nemocenském pojištění vzniká pouze v těch případech, kdy přesáhne započitatelný příjem 400 Kč za měsíc. Tato částka se snižuje úměrně v měsíci kdy osoba vstoupila nebo vystoupila ze zaměstnání ale i v měsících, kdy trvala pracovní neschopnost, nebo osoba vykonávala veřejnou funkci nebo působila v ozbrojených silách nebo byla na mateřské či rodičovské dovolené.

1.3.5. Odměny za práci členů družstev a společníků kapitálových společností v ČR

Aby odměny za práci členů družstev a společníků kapitálových společnosti nezakládaly účast na nemocenském pojištění, musí být splněny následující podmínky

- činnost je vykonávaná pro společnost nebo družstvo
- osoby ji vykonávají mimo pracovněprávní vztah
- jsou za ni odměňování
- hladina pro účast na nemocenském pojištění je 400 Kč a krátí se obdobně jako u nepravidelné výpomoci

Jedná se o případy, kdy osoby nejsou v pracovněprávním vztahu, ale vykonávají činnost, za kterou jsou odměňováni. Pokud by byli v pracovněprávním vztahu, tak by se na tyto osoby přihlíželo jako na zaměstnance.

1.4. Osoby samostatně výdělečně činné

Za OSVČ se pro účely pojištění považuje osoba, která

- vykonává samostatnou výdělečnou činnost

- spolupracuje při výkonu samostatné výdělečné činnosti, pokud podle zákona o daních z příjmů lze na ni rozdělovat příjmy dosažené výkonem této činnosti a výdaje vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení

Výkonem samostatné výdělečné činnosti se rozumí

- provozování zemědělské výroby, hospodaření v lesích a na vodních plochách
- provozování živnosti na základě oprávnění provozovat živnost podle zvláštního zákona
- činnost společníka veřejné obchodní společnosti nebo komplementáře komanditní společnosti, kterou vykonávaná pro tuto společnost
- výkon činnosti mandatáře konané na základě mandátní smlouvy

Pro účely sociálního pojištění v SR se OSVČ rozumí i osoby vykonávající sportovní výdělečnou činnost ale ne v pracovním poměru a osoba vykonávající činnost obchodního zástupce.

1.4.1. Účast na sociálním pojištění

Účast na sociálním pojištění v ČR

U veřejného zdravotního pojištění každá OSVČ je povinna platit ze svých dosažených příjmů pojistné. U sociálního zabezpečení je primární účast na důchodovém pojištěni, avšak platit pojistné tato osoba nemusí vždy. O tom, zda tato osoba bude účastná důchodového pojištění, se rozhoduje samostatně pro každé rozhodné období. OSVČ se může účastnit nemocenského pojištění pouze v těch měsících, kdy se účastní i důchodového pojištění. Z toho plyne, že nemocenské pojištění je dobrovolné a zároveň určitým způsobem navázané na důchodové pojištění.

Účast na nemocenském pojištění je dobrovolná, ale účastnit se ho OSVČ může pouze v případě, že je účastná důchodového pojištění. OSVČ se účastní pojištění jen jednou a to i v případě, že vykonává několik výše zmíněných činností.

Osoba samostatně výdělečně činná je v kalendářním roce účastná důchodového pojištění po dobu, po kterou vykonávala hlavní samostatnou výdělečnou činnost anebo vedlejší samostatnou výdělečnou činnost, pokud její příjem z vedlejší samostatné výdělečné činnosti po odpočtu výdajů vynaložených na jeho dosažení, zajištění a udržení dosáhl v kalendářním roce aspoň rozhodné částky. Tato částka činí 2,4 násobek částky, která se stanoví jako součin všeobecného vyměřovacího základu za kalendářní rok, který o dva roky předchází

kalendářnímu roku, za který se posuzuje účast na pojištění a přepočítacího koeficientu pro úpravu tohoto všeobecného vyměřovacího základu.

OSVČ může vykonávat v kalendářním roce jak hlavní tak i vedlejší samostatnou výdělečnou činnost. Příjem z vedlejší samostatné výdělečné činnosti získáme jako sumu příjmů ze samostatné výdělečné činnosti za kalendářní rok očištěný o výdaje, dále tuto částku vydělíme počtem měsíců, kdy tato činnost byla vykonávaná a pak vynásobíme počtem měsíců výkonu vedlejší činnosti. Za výkon činnosti se nepovažuje kalendářní měsíc, kdy po celý měsíc OSVČ měla nárok na nemocenské z nemocenského pojištění, vykonávala službu v ozbrojených silách nebo pobírala peněžitou pomoc v mateřství.

Rozhodná částka se snižuje za každý kalendářní měsíc, v němž po celý měsíc nebyla vykonávána vedlejší samostatná výdělečná činnost a za každý kalendářní měsíc, v němž po celý měsíc osoba samostatně výdělečně činná vykonávající vedlejší samostatnou výdělečnou činnost měla nárok na nemocenské z nemocenského pojištění, vykonávala službu v ozbrojených silách nebo pobírala peněžitou pomoc v mateřství.

OSVČ, která nesplňuje podmínky účasti na pojištění, se může dobrovolně v kalendářním roce přihlásit k účasti na pojištění za tento rok.

Účast na sociálním pojištění v SR

Účast na nemocenském a důchodovém pojištění je u OSVČ buď dobrovolná, nebo povinná. OSVČ je povinna přispívat na nemocenské a důchodové pojištění v případě že, k 1. 7. kalendářního roku jeho příjem z podnikání a jiné samostatně výdělečné činnosti v předcházejícím kalendářním roku překročil 12 násobek platné minimální mzdy.[2] Povinnost přispívat na nemocenské a důchodové pojištění zaniká k 30. 6. kalendářního roku, jestliže v předcházejícím kalendářním roku nepřekročil jeho příjem z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti 12 násobek platné minimální mzdy a také zaniká dnem ukončení samostatné výdělečné činnosti.

Účast na nemocenském a důchodovém pojištění se přerušuje v období vazby anebo výkonu trestu odnětí svobody, od 11. kalendářního dne ošetřování fyzické osoby do skončení potřeby tohoto ošetřování, během pobírání rodičovského příspěvku jestli nevykonává tuto činnost nebo také po uplynutí 52 týdnů trvání dočasné pracovní neschopnosti. Po toto období se nemocenské a důchodové pojištění neplatí. OSVČ není povinná platit pojistné na nemocenské, důchodové pojištění a pojištění v nezaměstnanosti v období, kdy se ji poskytují

[2] Zákon číslo 461/2003 Z.z. § 21

mateřské dávky, od 1. do 10. dne ošetřování fyzické osoby, během vojenské služby a během dočasné práce neschopnosti do 52 týdnů.

1.4.2. Vyměřovací základ

Vyměřovací základ v ČR

Vyměřovacím základem pro veřejné zdravotní pojištění OSVČ je od roku 2006 50% příjmů z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti po dopočtu výdajů vynaložených na jejich dosažení, zajištění a udržení. U osoby, která je poplatníkem daně z příjmů fyzických osob paušální částkou, se za příjmy považuje předpokládaný příjem a za výdaje vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení, předpokládané výdaje.

U OSVČ pro účely veřejného zdravotního pojištění sledujeme minimální a maximální vyměřovací základy. Minimálním vyměřovacím základem se rozumí 12ti násobek 50 % průměrné měsíční mzdy v národním hospodářství. Maximální vyměřovací základ je 486 000 Kč.

Minimální vyměřovací základ neplatí pro

- osoby s těžkým tělesným, mentálním nebo smyslovým postižením
- osoby, které dosáhly věku potřebného pro nárok na starobní důchod
- osoby celodenně osobně pečující o jedno dítě do 7 let nebo o dvě děti do 15 let
- osoby, které jsou vedle samostatné výdělečné činnosti zaměstnancem a jako zaměstnanec odvádí pojistné alespoň z minimálního vyměřovacího základu pro zaměstnance
- osoby, za které je plátcem pojistného stát

když tyto skutečnosti trvají po celé rozhodné období.

Minimální vyměřovací základ se krátí na poměrnou část odpovídající počtu kalendářních měsíců v případě, že

- osoba nevykonávala samostatnou výdělečnou činnost po celé rozhodné období
- měla nárok na dávky nemocenského pojištění
- stala se osobou, pro kterou neplatí minimální vyměřovací základ

pokud takovéto skutečnosti trvali po celý kalendářní měsíc.

Vyměřovacím základem osoby samostatně výdělečně činné pro pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti je částka, kterou si tato osoba určí, ne

však méně než 50 % příjmu ze samostatné výdělečné činnosti a to po odpočtu výdajů vynaložených na jeho dosažení, zajištění a udržení.

Vykonávala-li OSVČ v kalendářním roce hlavní činnost i vedlejší činnost bez účasti na důchodovém pojištění, považuje se za příjem ze samostatně výdělečné činnosti po odpočtu výdajů vynaložených na jeho dosažení, zajištění a udržení poměrná část tohoto příjmu. Poměrná část se určí tak, že se příjem po odpočtu výdajů vydělí počtem kalendářních měsíců, v nichž byla aspoň po část měsíce vykonávána samostatná výdělečná činnost a výsledná částka se vynásobí počtem kalendářních měsíců, v nichž byla aspoň po část měsíce vykonávána hlavní samostatná výdělečná činnost. Za výkon samostatné výdělečné činnosti a hlavní samostatné výdělečné činnosti se nepovažuje kalendářní měsíc, v němž po celý měsíc OSVČ měla nárok na výplatu nemocenského nebo peněžité pomoci v mateřství.

Za příjem ze samostatné výdělečné činnosti se pro účely sociálního pojištění považuje též příjem OSVČ dosažený výkonem samostatné výdělečné činnosti, i když se tento příjem pro účely daně z příjmů fyzických osob považuje za příjem ze závislé činnosti nebo ostatní příjem.

Minimální vyměřovací základ OSVČ pro pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti je

- v případě, že OSVČ vykonává jen hlavní činnost, součin nejnižšího měsíčního vyměřovacího základu a počtu kalendářních měsíců, v nichž byla hlavní činnost vykonávána aspoň po část kalendářního měsíce
- v případě, že OSVČ vykonává jen vedlejší činnost s účastí na důchodového pojištění, součin nejnižšího měsíčního vyměřovacího základu a počtu kalendářních měsíců tohoto kalendářního roku, v nichž byla vedlejší samostatná výdělečná činnost vykonávána aspoň po část kalendářního měsíce
- v případě, že OSVČ vykonává hlavní činnost i vedlejší činnost s účastí na důchodovém pojištění, součet dílčího vyměřovacího základu z hlavní činnosti a dílčího vyměřovacího základu z vedlejší činnosti nebo součet dílčího vyměřovacího základu z hlavní a poměrné části vyměřovacího základu z příjmu z vedlejší samostatné výdělečné činnosti, přitom za nejnižší vyměřovací základ se považuje vyšší z těchto součtů.

Do tohoto počtu kalendářních měsíců se nezahrnují kalendářní měsíce, v nichž po celý kalendářní měsíc OSVČ měla nárok na výplatu nemocenského nebo peněžité pomoci v mateřství.

Maximální vyměřovací základ může činit nejvýše 486 000 Kč. Tato částka se sníží o částku 40 500 Kč za každý kalendářní měsíc, v němž po celý měsíc nebyla vykonávána samostatná výdělečná činnost.

Vyměřovacím základem OSVČ pro pojistné na nemocenské pojištění je měsíční základ, jehož výši určuje OSVČ. Minimální vyměřovací základ je stanoven ve výši dvojnásobku částky rozhodné pro účast zaměstnanců na nemocenském pojištění.

Vyměřovacím základem OSVČ dobrovolně účastné důchodového pojištění pro pojistné na důchodové pojištění je částka, kterou si sama určí. Její minimální vyměřovací základ je však ve výši jedné čtvrtiny průměrné mzdy. Průměrnou mzdou se pro tento účel rozumí částka, která se vypočte jako součin všeobecného vyměřovacího základu za kalendářní rok, který o dva roky předchází kalendářnímu roku, pro který se průměrná mzda zjišťuje, a přepočítacího koeficientu pro úpravu tohoto všeobecného vyměřovacího základu.

Samostatná výdělečná činnost se považuje za vedlejší samostatnou výdělečnou činnost v těch kalendářních měsících, v nichž po celý měsíc byla vykonávána samostatná výdělečná činnost, a současně trvaly tyto skutečnosti

- OSVČ měla nárok na výplatu částečného invalidního nebo plného invalidního důchodu nebo jí byl přiznán starobní důchod
- OSVČ měla nárok na rodičovský příspěvek nebo osobně pečovala o osobu, která je závislá na péči jiné osoby
- OSVČ byla nezaopatřeným dítětem
- OSVČ byla ve vazbě nebo výkonu trestu odnětí svobody déle než tři kalendářní měsíce po sobě jdoucí.

Jestliže samostatná výdělečná činnost byla vykonávána jen po část kalendářního měsíce, považuje se tato činnost za vedlejší, pokud po tuto část měsíce současně trvaly tyto skutečnosti. Výše příjmu ze zaměstnání dosaženého v kalendářním roce není rozhodná pro určení, jestli se samostatná výdělečná činnost považuje za vedlejší samostatnou výdělečnou činnost.

Vyměřovací základ v SR

Situace u OSVČ v SR o něco málo jednoduší. Vyměřovací zaklad OSVČ povinně platících nemocenské a důchodové pojištění je polovina z 1/12 základu daně z příjmů fyzických osob dosažených výkonem podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti snížený o

příspěvky na důchodové doplňkové spoření, životní pojištění a účelové pojištění, nejvíc do výše nezdanitelné částky na jeden měsíc.

Vyměřovací základ OSVČ musí dosáhnout minimálně výše platné minimální mzdy.

Maximální vyměřovací základ OSVČ činí v úhrnu

- na placení pojistného na důchodové pojištění a na pojištění v nezaměstnanosti je třínásobek 1/12 všeobecného vyměřovacího základu, který je platný v tomto období
- na placení pojistného na nemocenské pojištění zaměstnance je 1,5 násobek 1/12 vyměřovacího základu, který je platný v tomto období

OSVČ, která není povinně účastná pojištění, má právo od začátku podnikání nebo jiné samostatné výdělečné činnosti, se přihlásit k dobrovolnému důchodovému, nemocenskému pojištění a pojištění v nezaměstnanosti.

Jelikož je veřejné zdravotní pojištění součástí sociálního pojištění v ČR, zmíním i zbývající plátce veřejného zdravotního pojištění.

1.5. Osoby bez zdanitelných příjmů v ČR

Pro účely veřejného zdravotního pojištění se využívá pojem osoba bez zdanitelných příjmů. Jedná se o osobu, která po celý kalendářní měsíc není statním pojištěncem, zaměstnancem ani OSVČ jako například

- ženy v domácnosti
- studenty, kteří ukončili studium a nezaregistrovali se na úřadě práce
- osoby činné na základě dohod o provedení práce
- osoby mající příjmy z kapitálového majetku nebo z pronájmu

Vyměřovací základ osoby bez zdanitelných příjmů je minimální mzda.

1.6. Osoby, za které je plátcem pojistného stát v ČR

Stát je plátcem pojistného prostřednictvím státního rozpočtu za pojištěnce, kteří žijí v složitějších sociálních podmínkách. Mezi státní pojištěnce zařazujeme například

- nezaopatřené děti
- poživatele důchodů z důchodového pojištění, kterým byl přiznán důchod před 1. lednem 1993 podle předpisů České a Slovenské Federativní Republiky a po 31. prosinci 1992 podle předpisů ČR
- příjemce rodičovského příspěvku

- ženy na mateřské a rodičovské dovolené a osoby pobírající peněžitou pomoc v mateřství podle předpisů o nemocenském pojištění
- uchazeče o zaměstnání
- osoby pobírající dávku pomoci v hmotné nouzi
- osoby ve vazbě nebo osoby ve výkonu trestu odnětí svobody.

Vyměřovací základ pro pojistné hrazené státem je 25 % průměrné měsíční mzdy v národním hospodářství.

2. Daň z příjmu fyzických osob

2.1. Poplatník

Pojem poplatník daně z příjmu fyzických osob je téměř stejně definován jak v legislativě v ČR tak v SR. Poplatníkem se rozumí fyzická osoba. Tato fyzická osoba může být daňovým rezidentem anebo daňovým nerezidentem. Daňový rezident je osoba s neomezenou daňovou povinností. Je to osoba, která má na území ČR, případně SR (pro účel slovenského zákona), trvalý pobyt anebo na tomto území trvalý pobyt nemá, ale dočasně se tu zdržuje, a to minimálně 183 dní v kalendářním roce, souvisle anebo v několika obdobích. Tato osoba zdaňuje na území ČR, případně SR, svoje celosvětové příjmy. Poplatníkem daně s omezenou daňovou povinností, čili daňovým nerezidentem, je fyzická osoba, která nesplňuje výše uvedené požadavky, též osoba, která se na území ČR případně SR zdržuje pouze za účelem studia anebo léčení, anebo jak je uvedeno pouze v legislativě SR osoba, která hranice SR překračuje denně za účelem výkonu závislé činnosti na území SR, obdobně to platí pro celou Evropskou Unii. Daňový nerezident zdaňuje na území ČR případně SR pouze příjmy získané na území ČR případně SR.

2.2. Předmět daně

Předmětem daně v ČR i SR jsou

- příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky
- příjmy z podnikání a jiné samostatně výdělečné činnosti
- příjmy z kapitálového majetku
- příjmy z pronájmu (v SR jsou příjmy z pronájmu upraveny společně s příjmy z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti)
- ostatní příjmy.

Podle těchto druhů příjmů rozdělujeme i dílčí daňové základy, které mají i stejný název.

Příjmy nevstupující do předmětu daně nazýváme příjmy vyňatými. Ačkoli znění slovenského zákona o dani z příjmu je v této části odlišné, můžeme zde najít i více společných bodů.

Mezi příjmy vyňaté patří

- příjmy získané vydáním, darováním nebo děděním nemovitostí nebo movitých věcí, kromě příjmů anebo darů získaných v souvislosti s příjmem ze závislé činnosti, podnikání anebo jiné samostatně výdělečné činnosti a pronájmu
- úvěry a půjčky
- příjmy z dědictví.

2.3. Osvobozené příjmy

Mezi příjmy, které sice předmětem daně jsou ale i tak nepodléhají zdanění, patří příjmy osvobozené. Osvobozené příjmy oba zákony definují stejně, proto tady uvedu ty nejdůležitější. Pro přehlednost je vhodné tyto příjmy rozdělit do několika skupin

- sociální příjmy
- náhrady škod
- některé příjmy z prodeje majetku, některé výhry
- příjmy související se státní politikou bydlení.

Sociální příjmy zahrnují převážně dávky z veřejných rozpočtů jako například podporu v nezaměstnanosti, dávky, podpory a služby z veřejného zdravotního pojištění, sociálního pojištění, starobní či invalidní důchody. *Náhrady škod* jsou za majetek, který nebyl v okamžiku škody zahrnut v obchodním majetku firmy. *U příjmů z prodeje majetku* musí být splněna řada podmínek, při jejichž splnění příjem nemusíme zahrnout do základu daně. Jedno z nejpodstatnějších pravidel je časový test. Časový test např. říká, po uplynutí kolika let od nabytí můžeme prodat majetek tak, aby příjem z majetku nebyl předmětem daně. Rozdílné podmínky platí pro majetek, který je v obchodním majetku. Cílem tohoto je, aby například podnikatelé nekupovali majetek za účelem prodeje a tím i za účelem dosažení zisku bez toho, aby tento zisk byl zdaněn.

2.4. Zdanitelné příjmy

V předchozím textu jsem definovala, které příjmy musejí být uvedeny v daňovém přiznání. Pro ilustraci uvedu jednoduché schéma.

Příjmy poplatníka

- příjmy, které nejsou předmětem daně

= příjmy podléhající dani

- příjmy osvobozené

= příjmy zdaňované v základu daně nebo příjmy tvořící samostatný základ daně.

2.5. Dílčí základy daně

Jak jsem už výše naznačila, dílčím základem daně jsou

- příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky
- příjmy z podnikání a jiné samostatně výdělečné činnosti
- příjmy z kapitálového majetku
- příjmy z pronájmu
- ostatní příjmy.

2.5.1. Dílčí daňový základ příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky

Součástí základu daně jsou příjmy ze závislé činnosti dosažené do 31. ledna po skončení zdaňovacího období, které jsou součástí tohoto zdaňovacího období.

Mezi příjmy ze závislé činnosti patří například

- příjmy z pracovně právního, služebního a členského poměru anebo obdobného vztahu
- tantiémy
- platy ústavních činitelů, poslanců, odměny za výkon funkce ve státních orgánech
- 1% ze vstupní ceny vozidla používaného pro služební a soukromé účely za každý celý i započatý kalendářní měsíc poskytnutí vozidla
- ceny anebo výhry přijaté od zaměstnavatele, které vyhlásil zaměstnavatel.

Za příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky se v SR považují i odměny obviněných ve vazbě.

Za příjem v obou zemích se považuje příjem bez ohledu na jeho právní důvod, pro který se vyplácí. Jako příklad je možno uvést příjem vyplacený neoprávněně. Připomínám k tomu, že v SR je veřejné zdravotní pojištění placeno zálohově, zahrnuje se sem proto podle slovenské legislativy i vrácené pojistné ze zúčtovaného zaplaceného veřejného zdravotního pojištění.

Mezi vyňaté příjmy od zaměstnavatele patří především náhrady cestovních výdajů do výše uvedené v zákoně, hodnota poskytovaných osobních ochranných pracovních prostředků

jako například ochranné oblečení a obuv, přijetí zálohy od zaměstnavatele na prokázané výdaje a náhrady zaplacené zaměstnavatelem zaměstnanci za používání vlastního nářadí. Slovenská legislativa sem zahrnuje i hodnotu poskytovaných rekondičních, rehabilitačních pobytů a preventivní zdravotní péči poskytovanou zaměstnavatelem. Tyto příjmy bychom v ČR zařadili mezi příjmy převážně osvobozené.

Osvobozené příjmy jsou například

- příjmy vynaložené na doškolování zaměstnance
- hodnota poskytnuté stravy, nealkoholických nápojů poskytnutých zaměstnanci
- použití zdravotnického, vzdělávacího, tělovýchovného zařízení poskytnutého zaměstnavatelem zaměstnanci avšak podmínky v ČR a SR jsou trochu odlišné. Jde-li však v ČR o poskytnutí zájezdu je osvobozených pouze prvních 20 000 Kč za kalendářní rok, v SR zákon žáden limit nestanovuje a zároveň tyto příjmy poskytnuté manželce a dětem se považují za příjem tohoto zaměstnance
- pojistné za veřejné zdravotní pojištění, sociální zabezpečení placené zaměstnavatelem za zaměstnance.

Při dočasné pracovní neschopnosti zaměstnance pracujícího v SR je vždy prvních 10 kalendářních dní hrazena náhrada mzdy zaměstnavatelem. Po překročení 10 dní je tomuto zaměstnanci vyplacena nemocenská dávka. Proto je i tato náhrada mzdy vyplacená zaměstnavatelem zahrnována mezi osvobozené příjmy.

Základem daně jsou zdanitelné příjmy ze závislé činnosti, jak výše uvedeno, snížené o pojistné a příspěvky, které je povinen platit zaměstnanec. Osoby mající příjmy ze závislé činnosti mají poměrně jednoduchý výpočet základu daně, především proto, že to za ně připraví zaměstnavatel, osoby mající příjmy z ostatních dílčích základů mají situaci poměrně komplikovanou.

2.5.2. Dílčí daňový základ z podnikání a jiné samostatně výdělečné činnosti

Jestliže se činnost zaměstnanců považuje za závislou činnost, protože je vykonávaná pro zaměstnavatele, činnost osob samostatně výdělečně činných je činností nezávislou. Jedná se o příjmy, které tato osoba vykonává vlastním jménem na vlastní účet. Podnikatel nebo osoba samostatně výdělečně činná má právo svoje příjmy snížit o výdaje na jejich dosažení, udržení a zajištění.

Mezi příjmy z podnikání patří

- příjmy ze zemědělské činnosti, lesního a vodního hospodářství
- příjmy ze živnosti
- příjmy z jiného podnikání podle zvláštních předpisů
- podíly na zisku společníků veřejné obchodní společnosti a komplementářů komanditní společnosti pokud jsou fyzickými osobami
- Příjmy z jiné samostatně výdělečné činnosti:
- příjmy z převodu a užití práv z průmyslového anebo jiného duševního vlastnictví
- příjmy z činnosti, které nejsou živností anebo podnikáním
- příjmy znalců a tlumočníků z činnosti podle zvláštního předpisu.

Příjmy z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti jsou ve slovenském zákoně upravené v jednom paragrafu společně i s příjmem z pronájmu, a proto tyto příjmy tvoří jeden společný dílčí základ daně. Příjmy z pronájmu jsou i příjmy z pronájmu nemovitostí jestli se nejedná o příjmy z podnikání nebo o příjmy ze závislé činnosti, ale i příjem z pronájmu movitých věcí, které se pronajímají jako příslušenství nemovitosti. Do výše uvedené skupiny zahrnujeme i příjmy související s nakládáním obchodního majetku, úroky z přijatých vkladů určených pro podnikání, prodej podniku, výši odpuštěného dluhu anebo jeho části. Z příjmů z pronájmu vstupujících do tohoto dílčího základu se jedná například o příjmy z pronájmu nemovitosti, pokud se nejedná o výše uvedené činnosti.

Příjmy z podnikání a jiné samostatně výdělečné činnosti se snižují o výdaje vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení. Podíl na základu daně společníků veřejné obchodní společnosti a komplementáře komanditní společnosti se snižují pouze o pojistné na sociální zabezpečení, na státní politiku zaměstnanosti, veřejné zdravotní pojištění, které zaplatil společník veřejné obchodní společnosti anebo komplementář komanditní společnosti za předpokladu, že tohle pojištění není hrazeno jako náklad společnosti.

Poplatník daně má možnost si na začátku zdaňovacího období zvolit, jestli výdaje bude uplatňovat v prokazatelné výši, nebo paušálem. U paušálu je procentuální výše různá pro různé činnosti. Kromě paušálních výdajů může poplatník uplatnit v prokazatelné výši pouze pojistné na veřejné zdravotní pojištění, sociální zabezpečení a státní politiku zaměstnanosti. V případě, že osoba samostatně výdělečně činná není nemocensky pojištěná, ale pojistí se na denní dávku v nemoci u soukromé pojišťovny, může uplatnit i tyto výdaje, ale pouze do výše zákonného nemocenského pojištění. I při uplatňování výdajů se nám zákony ČR a SR celkem shodují.

Rozdílně jsou však upraveny podmínky pro uplatnění výdajů paušálem. Česká legislativa stanovuje, že výdaje lze uplatnit ve výši 80 % příjmu ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství, 60 % je to u příjmu ze živností řemeslných, 50 % i jiných než řemeslných výdajů a 40 % u příjmu z jiného podnikání podle zvláštních předpisů a z příjmů z užití nebo poskytnutí práv z průmyslového nebo duševního vlastnictví. V SR si může poplatník, který není plátcem DPH anebo je plátcem DPH jenom po část zdaňovacího období, uplatnit výdaje paušálem ve výši 40 % z příjmu z podnikání, a jiné samostatně výdělečné činnosti a pronájmu, které se nachází v jednom dílčím daňovém základě. Výjimkou je poplatník, který má příjmy pouze z řemeslných živností, ten si může uplatnit výdaje paušálem ve výši 60 %. Stejně jako v ČR, i poplatník v SR si může spolu s těmito výdaji uplatnit i výdaje v prokazatelné výši na povinné sociální a zdravotní pojištění.

Pokud se poplatník v ČR rozhodne prokazovat výdaje, musí vést buď účetnictví anebo daňovou evidenci. Daňová evidence obsahuje údaje o příjmech a výdajích v členění potřebném pro zjištění základu daně a údaje o majetku a závazcích.

Poplatník v SR vykazující výdaje v prokazatelné výši, musí vést buď jednoduché anebo podvojné účetnictví.

V české legislativě se objevuje i pojem minimální zaklad daně, se kterým se v slovenské legislativě nesetkáme. Minimální základ daně se vztahuje na poplatníky, kteří mají příjmy ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství, příjmy ze živnosti a příjmy z jiného podnikání podle zvláštních předpisů. V případě, že vypočtený zaklad daně je nižší než minimální, musí poplatník použít minimální základ daně. Ten se stanoví v zásadě stejným způsobem jako minimální vyměřovací základ pro důchodové pojištění pro osoby samostatně výdělečně činné. I tady se nacházejí výjimky, kdy minimální základ daně nemusí být dodržený. Týká se to osob, které jsou pobírateli starobního nebo invalidního důchodu, osoby, které ještě studují a k začátku zdaňovacího období ještě nedosáhly 26 let, nebo osoby pobírající rodičovský příspěvek, osoby mající nárok na slevu na zaměstnance se zdravotním postižením anebo v tomto zdaňovacím období zahájili podnikatelskou činnost.

Jen pro zajímavost vzpomenu ještě jeden rozdíl. Zatímco český poplatník může uplatnit daň paušální částkou, slovenský poplatní tuto možnost nemá, protože slovenští zákonodárci tuto možnost před pár lety zrušili.

2.5.3. Dílčí daňový základ z kapitálového majetku

Příjmem z kapitálového majetku se rozumí například

- příjmy z vkladu na běžných účtech, které se používají k podnikání
- přijaté úroky
- plnění ze soukromého životního pojištění, které nezakládá zánik smlouvy a nejedná se o pojištěné plnění
- úrokové a jiné výnosy z držby směnek.

Jak jsem už vzpomenula v předešlé kapitole, tak například příjmy z vkladů na běžných účtech, které se používají k podnikání jsou v SR příjmem z dílčího základu daně z podnikání a jiné samostatně výdělečné činnosti. Do příjmů z kapitálového majetku se v SR zahrnují pouze ty příjmy z vkladu na běžných účtech, které se nevyužívají k podnikání. Patří sem též příjem z plnění pojištění pro případ dožití určitého věku a stejně se posuzují i jednorázové vyrovnání vyplacené v případě předčasného skončení pojištění a tady i to plnění, které zakládá zánik smlouvy, dávky z doplňkového důchodového spoření.

2.5.4. Dílčí daňový základ příjmy z pronájmu

Příjmy z pronájmu se rozumí příjem z pronájmu movitých a nemovitých věcí, mimo pronájmu movitých věcí příležitostného charakteru, které se zahrnují do dílčího základu daně z ostatních příjmů. Příjmy z pronájmu plynoucí manželům ve společném jmění, si může zahrnout do základu daně jenom jeden z nich. I tyto příjmy lze snížit o výdaje na dosazení, udržení a zajištění příjmů. Neuplatní-li tyto výdaje poplatník v prokazatelné výši, může je uplatnit paušálně ve výši 30 % z příjmů z pronájmu. Platí ovšem pravidlo a to pro všechny dílčí daňové základy, jestli poplatník uplatňuje výdaje paušálem, musí tento způsob použít vůči všem příjmům v tomto dílčím daňovém základě. Mezi příjmy z pronájmu patří jak peněžité tak i nepeněžité příjmy.

Hlavní rozdíl u příjmů z pronájmu v ČR a SR spočívá v tom, že příjmy z pronájmů jsou v SR součástí dílčího základu daně z podnikání, jiné samostatné výdělečné činnosti a pronájmu. Příjmem z pronájmu se v SR rozumí příjem z pronájmu nemovitostí nebo věcí movitých, jestliže se pronajímají jako příslušenství k nemovitosti. Příjem z pronájmu ostatních movitých věci se považuje buď za ostatní příjem v případě příležitostné činnosti nebo za příjem z podnikání, jestliže je tato činnost vykonávána na základě živnosti.

2.5.5. Dílčí daňový základ ostatní příjmy

Ostatními příjmy, pokud dochází ke zvýšení hodnoty majetku, jsou zejména

- příjmy z příležitostné činnosti, příjmy z příležitostného pronájmu movitých věcí

- příjmy ze zemědělské výroby, pokud se nejedná o podnikání
- příjmy ze zděděných práv z průmyslového a duševního vlastnictví, včetně práv autorských a jim práv příbuzných
- Příjmy plynoucí manželům se opět zdaňují pouze od jednoho z nich

Od daně jsou osvobozeny

- příjmy příležitostné pokud jejich úhrn nepřekročil ve zdaňovacím období částku 20 000 Kč, v SR je tento limit nastaven na úrovni 5ti násobku životního minima, tedy ve výši 24 900 Sk.
- výhry v loterii, sázek a podobných her provozovaných na základě povolení.

Základem daně jsou příjmy snížené o výdaje vynaložené na dosažení, udržení a zajištění příjmů. Tyto výdaje se uplatňují v prokazatelné výši. Jedná-li se o příjmy z příležitostné zemědělské výroby, je možné uplatnit i výdaje paušálem a to ve výši 80 %, a proto je i povinen poplatník vést záznamy příjmů. Jedině v tomto dílčím základě daně je možné kombinovat jak výdaje prokazatelně vynaložené s výdaji vypočtené paušálem. V SR je tato částka při uplatnění výdajů paušálem pouze ve výši 25 %. Oba zákony uvádějí možnost uplatnit výdaje pouze do výše jednoho z druhů příjmů, v případě, že výdaje budou vyšší než příjem, ke kterému se vztahují, tak se k tomuto rozdílu nepřihlíží.

Až do tohoto okamžiku jsem definovala příjmy, které jsou předmětem daně, které jsou vyňaté a které osvobozené. Na základě těchto údajů bychom tedy byli schopni definovat, které příjmy jsou zdaňované v základu daně. To ale ještě není všechno, co potřebujeme vědět k tomu, abychom mohli daň vypočítat. Oba zákony totiž definují tzv. nezdanitelné části základu daně.

2.6. Nezdanitelné části základu daně

Vypočtený základ daně je možné ještě upravit o takzvané odpočty. Právě tady se nacházejí značné rozdíly mezi ČR a SR. Legislativní úprava v ČR, která vstoupila v platnost roku 2006, přinesla rozsáhlé změny. Před rokem 2006 jsme mohli mluvit o standardních a nestandardních odpočtech. Od roku 2006 jsou standardní odpočty nahrazeny slevami na dani, a proto se v současné úpravě mluví pouze o nestandardních odpočtech. Zákon ovšem nepoužívá termín nestandardní odpočty ale nezdanitelné částky základu daně. I legislativa SR zaznamenala výrazné změny, které však vstoupily v platnost až začátkem zdaňovacího období roku 2007. I když předešlý systém měl alespoň nějaké společné znaky s českým systémem,

nová úprava se výrazně liší. Společnou podmínkou na uplatnění nezdanitelných částek je podepsání prohlášení.

2.6.1. Česká republika

Nestandardní odpočty se v ČR uplatňují v prokázané výši. Jejich výše může být však limitována.

Přehled nestandardních odpočtů

- úroky z úvěru na bytové potřeby
- dary na veřejně prospěšné účely
- příspěvky na penzijní připojištění
- pojistné na životní pojištění
- zaplacené členské příspěvky člena odborové organizace
- daňová ztráta
- odpočet na výzkum a rozvoj
- odpočet části výdajů na výchovu učňů.

Poslední tři typy odpočtů mohou být využívané jak fyzickými, tak i právnickými osobami v souvislosti s podnikáním a samostatně výdělečnou činností.

Úroky z úvěru na bytové potřeby

Úvěrem na bytové potřeby se myslí úvěr podle zákona o stavebním spoření nebo hypoteční úvěr, který je poskytnut na bytové účely. Zákon o dani z příjmů vyjmenovává následující účely

- výstavba, koupě bytového, rodinného domu nebo změna stavby
- koupě pozemku, pokud na něm bude vystavěna stavba uvedená v předešlém bodě
- splácení členského vkladu za účelem získání práva nájmu
- údržba, změna stavby
- splácení úvěru nebo půjčky použitých poplatníkem k financování bytových potřeb uvedených výše.

V případě, že tato stavba se využívá i k podnikání nebo jiné samostatně výdělečné činnosti, lze úroky odečíst pouze v poměrné výši. Jednou z podmínek však je, že tato stavba musí sloužit k trvalému bydlení. Maximální částka odpočtu může být 300 000 Kč na

domácnost. Jestliže příjemcem úvěru je více zletilých osob, pak si tyto osoby mohou uplatňovat odpočet každá stejným dílem nebo jenom jedna z nich.

Dary na veřejně prospěšné účely

Darem na veřejně prospěšné účely se myslí dar neziskovému sektoru. Zákon vyjmenovává konkrétní účely, na které je možno dar poskytnout. Může se jednat jak o dar nepeněžní tak i peněžní. Výše tohoto daru je limitována zákonem. Minimální dar, který poplatník může odečítat ze svého základu daně je 1000 Kč nebo 2 % ze základu daně, pokud tato částka je nižší než 1000 Kč. Maximální výše, kterou lze odečíst, je 10 % základu daně.

Příspěvky na penzijní připojištění

Minimální částka, kterou je možné si uplatnit v základu daně, je 6 000 Kč. Naopak maximální částka činí 12 000 Kč. Důvodem pro stanovení minimální částky je fakt, že při měsíčním příspěvku 500 Kč stát poskytuje nejvyšší možný státní příspěvek.

Pojistné na životní pojištění

Podmínkou pro uplatnění tohoto odpočtu je, že výplata ze životního pojištěni je sjednána nejdříve v roku, kdy osoba dovrší 60 let a zároveň, že k výplatě nedojde dřív než po 60 měsících od uzavření smlouvy. Maximální limit tohoto odpočtu je opět stanoven na 12 000 Kč.

Zaplacené členské příspěvky člena odborové organizace

Limit pro uplatnění tohoto odpočtu je v zákoně stanoven na 1.5 % základu, avšak nesmí překročit částku 3000 Kč.

Pravidlo pro uplatnění těchto odpočtů je, že musejí být uplatněny v daňovém přiznání hned od začátku, jinak nárok uplatnit tyto odpočty zaniká.

Daňová ztráta

Vzhledem k tomu, že poplatníci daně mají i příjmy ze závislé činnosti a funkčních požitků a nemohou tedy nikdy dosáhnout v tomto dílčím základu ztráty, lze tento odpočet použít pouze u ostatních dílčích základů daně a to v souhrnu. Tento odpočet lze využít kdykoli v pěti následujících zdaňovacích obdobích, a to buď najednou, nebo v libovolných částkách.

Odpočet na výzkum a rozvoj a odpočet části výdajů na výchovu učňů

2.6.2. Slovenská republika

Mezi odpočty uplatňované v SR od roku 2007 patří

- odpočet na poplatníka
- odpočet na manžela/manželku
- odpočet na doplňkové důchodové spoření, odpočet na účelové spoření, odpočet na životní pojištění.

Odpočet na poplatníka

Tento odpočet lze uplatnit za následujících podmínek.

- jestliže základ daně zaměstnance se rovná anebo je nižší než 100 násobek životního minima, tak nezdanitelná část je rovna 19.2 násobku platného životního minima.
- jestliže je základ daně zaměstnance vyšší než 100 násobek životního minima, tak nezdanitelná část je částka odpovídající rozdílu 44.2 násobku životního minima a ¼ základu daně. Pokud je tento rozdíl menší než nula, nezdanitelná část základu daně je rovna nule.

Během kalendářního roku je poplatníkovi ze základu daně odčítávána 1/12 z roční nezdanitelné částky, která činí 95 616 Sk. V ročním zúčtovaní se vypočítá skutečná výše nezdanitelné částky dle zmíněného vzorce a následně skutečná výše základu daně a také daň. Nezdanitelnou část základu daně si nemůže uplatnit poplatník, který k začátku zdaňovacího období pobíral starobní anebo předčasný starobní důchod. V případě, že jeho důchod je nižší než nezdanitelná část základu daně, může si uplatnit rozdíl mezi nezdanitelnou částkou základu daně a výškou důchodu.

Tabulka 1 Příklady uplatnění nezdanitelné částky na poplatníka

Základ daně za rok 2007	450,000.00 Sk
100 násobek životního minima	498,000.00 Sk
Nezdanitelná částka = 19,2 násobek živ. minima	**95,616.00 Sk**

Základ daně za rok 2007	650,000.00 Sk
100 násobek životního minima	498,000.00 Sk
Nezdanitelná částka = 44,2 násobku živ. minima - 1/4 základu daně	**57,616.00 Sk**

Odpočet na manžela / manželku

Postup pro uplatnění tohoto odpočtu je velice podobného charakteru jako odpočet na poplatníka

- jestliže základ daně poplatníka je roven anebo je nižší než 176.8 násobek životního minima a manžel anebo manželka nemá vlastní příjmy je nezdanitelná část odpovídající 19.2 násobku životního minima; jestliže má vlastí příjem nižší než 19.2 násobek životního minima, nezdanitelná část základu daně je rozdíl mezi 19.2 násobkem životního minima a příjmem manželky (hrubý příjem manželky); jestliže má vlastní příjem přesahující 19.2 násobek životního minima tak nezdanitelná část základu daně na manžela / manželku je rovna nule
- jestliže je příjem vyšší než 176.8 násobek životního minima a jeho manželka v tomto zdaňovacím období nemá vlastní příjem, nezdanitelná část základu daně na manželku / manžela je rovna rozdílu 63.4 násobku životního minima a ¼ základu daně poplatníka; jestliže je tato částka nižší než nula tak nezdanitelná částka na manžela /manželku je rovna nule, jestliže má manželka vlastní příjem tak nezdanitelná část základu daně se vypočítá jako rozdíl 63.4 násobku životního minima a ¼ základu daně poplatníka, od kterého se odečte vlastní příjem manželky.

Během kalendářního roku je poplatníkovi snižován základ daně o 1/12 roční částky, v tomto případě také 95 616 Sk a v ročním zúčtovaní se opět vypočítá skutečná výše tohoto odpočtu. Za vlastní příjem manželky se považuje vlastní příjem snížený o zaplacené povinné pojištění a příspěvky, nezahrnují se sem státní sociální dávky – např. rodičovský příspěvek, přídavky na děti.

Tabulka 2 Příklady uplatnění nezdanitelné částky na manžela/manželku

Základ daně za rok 2007	450,000.00 Sk
176.8 násobek životního minima	880,464.00 Sk
Příjem druhého z manželů	0.00 Sk
Nezdanitelná částka = 19,2 násobek živ. minima	**95,616.00 Sk**

Základ daně za rok 2007	950,000.00 Sk
176.8 násobek životního minima	880,464.00 Sk
Příjem druhého z manželů	0.00 Sk
Nezdanitelná částka = 63.4 násobek živ. minima - ¼ základu daně poplatníka	**78,232.00 Sk**

Základ daně za rok 2007	450,000.00 Sk
176.8 násobek životního minima	880,464.00 Sk
Příjem druhého z manželů	90,000.00 Sk
Nezdanitelná částka = 19.2 násobek živ. minima - příjmem manželky (hrubý příjem manželky)	**5,616.00 Sk**

Základ daně za rok 2007	950,000.00 Sk
176.8 násobek životního minima	880,464.00 Sk
Příjem druhého z manželů	90,000.00 Sk
Nezdanitelná částka = (63.4 násobek živ. minima - ¼ základu daně poplatníka) - vlastní příjem manželky	**-11,768.00 Sk**
Nezdanitelná částka	**0.00 Sk**

Základ daně za rok 2007	450,000.00 Sk
176.8 násobek životního minima	880,464.00 Sk
Příjem druhého z manželů	200,000.00 Sk
Nezdanitelná částka = 19.2 násobek živ. minima - příjmem manželky (hrubý příjem manželky)	**0.00 Sk**

Odpočet na doplňkové důchodové spoření, odpočet na účelové spoření, odpočet na životní pojištění

Zákon stanovuje limit na tyto tři druhy odpočtů souhrnně a to ve výši 12 000 Sk ročně.

3. Komparace

Cílem této kapitoly je pomocí komparativní analýzy porovnat příjmy vstupující do vyměřovacího základu sociálního pojistného a základu daně z příjmu fyzických osob v ČR a SR. Rozdíly jsem zkoumala ze dvou hledisek. Porovnávám, zda daný příjem vstupuje do vyměřovacího základu a/nebo základu daně. Dále porovnávám obě země mezi sebou navzájem. Tabulku jsme rozdělila pro přehlednost do pěti částí dle dílčích daňových základů.

V první části tabulky se nacházejí příjmy související se zaměstnáním. Příjmy z pracovněprávního, služebního nebo členského poměru a příjmy za práci členů družstev, společníků a jednatelů společností s ručením omezeným jsou příjmy, které jsou předmětem daně a nejsou osvobozené. Z tohoto důvodu oba příjmy v obou zemích vstupují do obou základů.

Následující skupina příjmů je opět v obou zemích upravena stejně a to tak, že není součástí žádného základu. Jsou to příjmy osvobozené nebo příjmy, které nejsou základem daně a právě z tohoto důvodu nejsou ani součásti vyměřovacích základů. Jedná se o tyto příjmy:

- náhrady cestovních výdajů poskytované v souvislosti s výkonem závislé činnosti do výše limitu
- hodnota osobních ochranných pracovních prostředků
- hodnota poskytovaných stejnokrojů
- částky přijaté zaměstnancem zálohově od zaměstnavatele
- částky vynaložené zaměstnavatelem na doškolování zaměstnanců
- hodnota stravování
- hodnota nealkoholických nápojů poskytovaných jako nepeněžní plnění zaměstnavatelem zaměstnancům ke spotřebě na pracovišti

- hodnota za využití rekreačního, vzdělávacího, tělovýchovného a sportovního zařízení poskytnutého zaměstnanci zaměstnavatelem
- příspěvek zaměstnavatele na penzijní připojištění poukázaný na účet jeho zaměstnance u penzijního fondu).

Kromě těchto příjmů jsou tady příjmy, které jsou upraveny odlišně u sociálního pojištění a dani z příjmu fyzických osob a to například:

- suma ve výši 1 % ze vstupní ceny vozidla za každý i začatý kalendářní měsíc na služební i soukromé účely
- odstupné a odchodné
- náhrada za pracovní pohotovost.

Vyjmenované příjmy jsou příjmy, z kterých musíme daň vyměřit, protože jsou předmětem daně. Obecně lze ale říct, že do vyměřovacího základu v ČR vstupují příjmy, které souvisí s výkonem zaměstnání a zároveň několik taxativně vyjmenovaných druhů příjmů souvisejících s existencí zaměstnání. V SR do vyměřovacího základu vstupují příjmy za odpracovanou prácí. Z tohoto důvodu jsou tyto příjmy rozdílně upraveny pro účely sociálního pojištění a dani z příjmu. Pouze náhrada za pracovní pohotovost není součástí vyměřovacího základu v SR, jelikož se nejedná o příjem za odpracovanou práci.

Rozdílná legislativní úprava je i u náhrad příjmů při dočasné pracovní neschopnosti. V SR je totiž zaměstnavatel povinen prvních 10 dnů pracovní neschopnosti zaměstnance, vyplácet této osobě náhradu mzdy a tato částka není součástí ani vyměřovacího základu ani základu daně. V ČR zaměstnavatel tuto povinnost nemá. Zaměstnanci je vyplácena prostřednictvím zaměstnavatele náhrada mzdy, a ani tento příjem není součástí vyměřovacího základu a základu daně, jelikož se jedná o osvobozený příjem.

Poměrně častým příjmem zaměstnanců bývá příspěvek na penzijní připojištění, který je vyplácen zaměstnavatelem přímo na účet zaměstnance vedeného u penzijního fondu. V případě, že tento příspěvek je nižší než 5% vyměřovacího základu pro sociální pojištění, je tento příjem považován za osvobozený a sociální pojištění a ani daň se z něho neodvádí[3]. Alternativou k penzijnímu připojištění je v SR doplňkové důchodové spoření. Tento příspěvek se v SR zdaňuje a zároveň se z něho neplatí sociální pojištění, jelikož se nejedná o příjem za vykonanou práci.

[3] Platí pouze do konce roku 2007

Druhá skupina příjmů se týká osob samostatně výdělečně činných. Jak je možné vidět i v následující tabulce, všechny uvedené příjmy vstupují do obou základů. Situace je ovšem komplikovanější. V ČR pro účast na sociálním pojištění platí následující pravidla. U veřejného zdravotního pojištění každá OSVČ je povinna platit ze svých dosažených příjmů pojistné. U sociálního zabezpečení je primární účast na důchodovém pojištěni, avšak platit pojistné tato osoba nemusí vždy. O tom, zda tato osoba bude účastná důchodového pojištění, se rozhoduje samostatně pro každé rozhodné období. Nemocenské pojištění je dobrovolné a zároveň určitým způsobem navázané na důchodové pojištění. OSVČ se účastní pojištění jen jednou a to i v případě, že vykonává několik činností. V SR je účast na nemocenském a důchodovém pojištění u OSVČ buď dobrovolná anebo povinná. OSVČ je povinna přispívat na nemocenské a důchodové pojištění v případě že, k 1. 7. kalendářního roku jeho příjem z podnikání a jiné samostatně výdělečné činnosti v předcházejícím kalendářním roku překročil 12 násobek platné minimální mzdy[4]. Povinnost přispívat na nemocenské a důchodové pojištění zaniká k 30. 6. kalendářního roku, jestliže v předcházejícím kalendářním roku nepřekročil jeho příjem z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti 12 násobek platné minimální mzdy a také zaniká dnem ukončení samostatné výdělečné činnosti.

Následující tři části jsou věnované dílčímu základu daně z kapitálového majetku, pronájmu a ostatních příjmů. Jelikož se nejedná o příjmy související s výkonem zaměstnání a ani o příjmy za vykonanou práci, nevstupují tedy ani do vyměřovacího základu. Protože se jedná o příjmy, které jsou předmětem daně, musíme z nich daň vyměřit.

Tabulka 3 Komparace příjmů

	SR		ČR	
	D	SP	D	SP
Příjmy se závislé činnosti a funkční požitky				
příjmy z pracovněprávního, služebního nebo členského poměru	A	A	A	A
příjmy za práci členů družstev, společníků a jednatelů společností s ručením omezeným	A	A	A	A
suma ve výši 1 % ze vstupní ceny vozidla za každý i začatý kalendářní měsíc na služební i soukromé účely	A	N	A	N
odstupné a odchodné	A	N	A	N
náhrada za pracovní pohotovost	A	N	A	A
příjmy z dohod o provedení práce	A	X[1]	A	N
náhrady cestovních výdajů poskytované v souvislosti s výkonem závislé činnosti do výše stanovené zvláštním předpisem	N	N	N	N

[4] Zákon číslo 461/2003 Z.z. § 21

hodnota osobních ochranných pracovních prostředků, mycích, čisticích a dezinfekčních prostředků poskytovaných v rozsahu stanoveném zvláštním předpisem, hodnota poskytovaných stejnokrojů, včetně příspěvků na jejich udržování, dále hodnota pracovního oblečení, určeného zaměstnavatelem pro výkon zaměstnání, včetně příspěvku na jeho udržování	N	N	N	N
částky přijaté zaměstnancem zálohově od zaměstnavatele, aby je jeho jménem vydal, nebo částky, kterými zaměstnavatel hradí zaměstnanci prokázané výdaje, které za zaměstnavatele vynaložil ze svého tak, jako by je vynaložil přímo zaměstnavatel	N	N	N	N
částky vynaložené zaměstnavatelem na doškolování zaměstnanců, které souvisí s jeho podnikáním	N	N	N	N
hodnota stravování poskytovaného jako nepeněžní plnění zaměstnavatelem zaměstnancům ke spotřebě na pracovišti nebo v rámci závodního stravování zajišťovaného prostřednictvím jiných subjektů	N	N	N	N
hodnota nealkoholických nápojů poskytovaných jako nepeněžní plnění zaměstnavatelem zaměstnancům ke spotřebě na pracovišti	N	N	N	N
náhrada příjmu při dočasné pracovní neschopnosti (v SR prvních 10 dnů hradí zaměstnavatel)	N	N	X[2]	X[2]
hodnota rekreačního, vzdělávacího, tělovýchovného a sportovního zařízení poskytnutého zaměstnanci zaměstnavatelem	N	N	N	N
příspěvek zaměstnavatele na penzijní připojištění se státním příspěvkem (v SR doplňkové důchodové spoření) poukázaný na účet jeho zaměstnance u penzijního fondu do výše stanovené zákonem	A	N	N	N
Příjmy z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti				
příjmy ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství	A	A	A	A
příjmy ze živnosti	A	A	A	A
příjmy z jiného podnikání podle zvláštních předpisů	A	A	A	A
podíly společníků veřejné obchodní společnosti a komplementářů komanditní společnosti na zisku	A	A	N	N
příjmy z užití nebo poskytnutí práv z průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví, autorských práv včetně práv příbuzných právu autorskému a to včetně příjmů z vydávání, rozmnožování a rozšiřování literárních a jiných děl vlastním nákladem	A	A	A	A
příjmy znalce, tlumočníka za činnost podle zvláštních právních předpisů	A	A	A	A
Příjmy z kapitálového majetku				
úroky a jiné výnosy z držby cenných papírů	A	N	A	N
úroky, výhry a jiné výnosy z vkladů na vkladních knížkách, úroky z peněžních prostředků na vkladovém účtu	A	N	A	N

dávky penzijního připojištění se státním příspěvkem po snížení	A	N	A	N
plnění ze soukromého životního pojištění nebo jiný příjem z pojištění osob, který není pojistným plněním a nezakládá zánik pojistné smlouvy	A	N	A	N
úroky a jiné výnosy z poskytnutých úvěrů a půjček	A	N	A	N
úrokové a jiné výnosy z držby směnek (např. diskont z částky směnky, úrok ze směnečné sumy)	A	N	A	N
Příjmy z pronájmu				
příjmy z pronájmu nemovitostí (jejich částí) nebo bytů (jejich částí)	A	N	A	N
příjmy z pronájmu movitých věcí, kromě příležitostného pronájmu	A	N	A	N
Ostatní příjmy				
příjmy z příležitostných činností nebo z příležitostného pronájmu movitých věcí, včetně příjmů ze zemědělské výroby, která není provozována podnikatelem (samostatně hospodařícím rolníkem)	A	N	A	N
příjmy ze zděděných práv z průmyslového a jiného duševního vlastnictví, včetně práv autorských a práv příbuzných právu autorskému,10)	A	N	A	N
výhry v loteriích, sázkách a jiných podobných hrách a výhry z reklamních soutěží	A	N	A	N
ceny z veřejných soutěží, ze sportovních soutěží	A	N	A	N

A – ano, N – ne, X^1 - je součástí pouze vyměřovacího základu na úrazové pojištění, které hradí pouze zaměstnavatel, X^2 - v ČR zaměstnavatel nevyplácí náhradu při dočasné pracovní neschopnosti

Na základě této analýzy není možné rozhodnout o tom, v které zemi má zdanění příjmů fyzických osob a sociální pojištění příznivější dopad na poplatníka. V této práci jsem se nezabývala totiž i dalšími důležitými prvky jako je například sazba daně, sazby pojistného nebo slevy na dani, které můžou výrazně ovlivnit celkový dopad na poplatníka. Jak ale vyplývá z tabulky určité rozdíly mezi zeměmi existují a to jak u zaměstnanců tak osob samostatně výdělečně činných.

Závěr

Mým hlavním úkolem v této bakalářské práci bylo porovnat základ daně z příjmů fyzických osob s vyměřovacím základem sociálního pojistného v ČR a SR. Porovnání jsem prováděla prostřednictvím komparativní analýzy uvedené v předchozí kapitole. Kromě výsledků uvedených v předchozí kapitole jsem dospěla k mnoho dalším poznatkům.

Primárně jsem pracovala s daňovou legislativou, kterou považuji v obou zemích za velice složitou. Obzvlášť komplikovaná je česká legislativní úprava u osob samostatně výdělečně činných. Podobně i slovenští zákonodárci přispěli podle mého názoru k nesrozumitelnosti zákona při určování výše nezdanitelných částí základu daně.

Mezi velké rozdíly, ke kterým jsem v této práci dospěla, patří odlišné vymezení subsystémů sociálního pojištění. Zaměstnavatelé v SR přispívají nejen na nemocenské pojištění, důchodové pojištění a státní politiku zaměstnanosti ale také na úrazové pojištění, garanční pojištění a do rezervního fondu solidarity.

Určité rozdíly existují i u vyměřovacích základů. Vyměřovacím základem zaměstnanců se v ČR rozumí úhrn příjmů, které jsou předmětem daně z příjmů fyzických osob, nejsou od daně osvobozeny a zaměstnavatel tyto příjmy zúčtoval v souvislosti se zaměstnáním, které ukládá účast na nemocenském nebo důchodovém pojištění. Jedná se o příjmy související s výkonem zaměstnání, které se zahrnou do vyměřovacího základu, avšak zákon taxativně vymezuje výjimky anebo o příjmy související s existencí zaměstnáním. Tyto příjmy se do vyměřovacího základu právě naopak nezahrnují, zákon pouze vyjmenovává výjimky. Vyměřovací základ zaměstnance je SR příjem zaměstnance za vykonanou práci, který podléhá dani z příjmů fyzických osob. U vyměřovacích základů v ČR existují limity v podobě minimálních vyměřovacích základů pouze u veřejného zdravotního pojištění. V SR je vyměřovací základ ohraničen jak minimálním, tak maximálním vyměřovacím základem.

Úprava OSVČ je v ČR z mého pohledu mnohem komplikovanější než v SR. Kromě již zmíněných odlišných podmínek účasti na sociálním pojištění existují i tady rozdílné vymezení vyměřovacích základů. V ČR stanovujeme vyměřovací základ v závislosti na tom, zda se jedná a hlavní nebo vedlejší činnost a také o který druh pojištění se jedná. Vyměřovacím základem pro veřejné zdravotní pojištění OSVČ je 50 % příjmů z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti po dopočtu výdajů vynaložených na jejich dosažení, zajištění a udržení. Pro pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti je to částka, kterou si tato

osoba určí, ne však méně než 50 % příjmu ze samostatné výdělečné činnosti a to po odpočtu výdajů vynaložených na jeho dosažení, zajištění a udržení. Účast na nemocenském pojištění je dobrovolná.

Situace u OSVČ v SR o něco málo jednoduší. Vyměřovací zaklad OSVČ povinně platících nemocenské a důchodové pojištění je polovina z 1/12 základu daně z příjmů fyzických osob dosažených výkonem podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti snížený o příspěvky na důchodové doplňkové spoření, životní pojištění a účelové pojištění, nejvíc do výše nezdanitelné částky na jeden měsíc.

Zvláštnost, kterou jsem zpozorovala ve druhé kapitole věnované zdanění, je odlišná úprava dílčího daňového základu z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti. Na Slovensku tento dílčí základ daně totiž obsahuje i příjmy v pronájmu nemovitých věcí a věcí movitých v případě, že se pronajímají jako příslušenství k nemovitosti. V ČR se za příjem z pronájmu považuje příjem z pronájmu nemovitostí ale i movitých věci kromě příležitostného pronájmu a tedy nejen těch, které se pronajímají jako příslušenství.

Žádné společné prvky jsem nespatřila u nezdanitelných částí základů daně.

Popis daňové legislativy v této práci se týká pouze roku 2007. Od ledna roku 2008 dochází k výrazným změnám v české legislativě, jelikož byla v ČR schválena daňová reforma. Výraznou změnou vyplývající ze zmíněné daňové reformy je zavedení změny ve způsobu výpočtu základu daně ze závislé činnosti. Daň se bude vypočítávat z takzvané „superhrubé" mzdy. Příjmy ze závislé činnosti se totiž zvyšují o nákladové sociální pojistné placené za zaměstnance zaměstnavatelem. U OSVČ nebude možné uznat sociální a zdravotní pojištění jako daňově uznatelný náklad. Novela také zavádí takzvaný strop na odvody pojistného na zdravotní a sociální pojištění zaměstnanců ve výši 48 násobku průměrné mzdy. Od roku 2008 dochází i k rozšíření okruhu osob, které jsou povinny platit pojistné na zdravotní pojištění. Za zaměstnance budou nově považovány všechny osoby, kterým plynou příjmy ze závislé činnosti podle zákona o daních z příjmů. Znamená to, že nově budou zdravotně pojištěni například také členové představenstev a dozorčích rad akciových společností. Přestože, daňová reforma měla za úkol zavést rovnou daň, která výrazným způsobem zjednodušuje výpočet základu daně a tím i daně samotné, můj názor na daňovou legislativu zůstává stejný, protože zákonodárci neodstranili velké množství výjimek ze zákonů. Zůstává tak i na dále nepřehledný systém, který situaci běžnému poplatníkovi daně nezjednodušuje, což považuji za jeden z hlavních cílů budoucích reforem.

Seznam použité literatury a pramenů

1. Vančurová A., Klazar S. Sociální a zdravotní pojištění – úvod do problematiky. Praha: ASPI, a.s., 2005, ISBN 80 – 7357 – 102 – 1
2. Vančurová A., Láchová L. Daňový systém 2006 aneb učebnice daňového práva. Praha 1. VOX a.s. 2006, ISBN 80 – 86324 – 60 - 5
3. Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění
4. Zákon č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců
5. Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištěni
6. Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů
7. Zákon č. 589/1992 Sb., o pojištění na sociálním zabezpečení a příspěvky na státní politiku zaměstnanosti
8. Zákon č. 595/2003 Z.z. o dani z příjmů ve znění pozdějších předpisů
9. Zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálním pojištění ve znění pozdějších předpisů
10. Portál daňové správy SR [online] http://www.drsr.sk/wps/portal/!ut/p/kcxml/04_Sj9SPykssy0xPLMnMz0vM0Y_QjzKLN4h39fP0AcmB2I76kXAhb31fj_zcVP0A_YLciHJHR0VFABIgza0!/delta/base64xml/L3dJdyEvUUd3QndNQSEvNElVRS82XzBfQkw!
11. Česká správa sociálního zabezpečení [online] http://www.cssz.cz/osvc/pojisteni_osvc.asp#clanek3
12. Oficiální portál pro podnikání a export http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/dane-ucetnictvi/reforma-financi-prehled-zmen-v-danich/1000465/45947
13. Oficiální stránky Sociální pojišťovny http://www.socpoist.sk/index/index.php?ids=1181

Seznam tabulek

Tabulka 1 Příklady uplatnění nezdanitelné částky na poplatníka.....26
Tabulka 2 Příklady uplatnění nezdanitelné částky na manžela/manželku.....27
Tabulka 3 Komparace příjmů.....30